

Mulasztások igazolásánál figyelembe veendő, ha a tanuló mezei munkával volt elfoglalva.

12. Elzászi tanügy. Elzászban rendszerezítették a „Hauptschulét“. Ez az osztrák iskolafaj, a rendelkezés szerint, azokat a tehetséges tanulókat veszi fel, akik nem óhajtanak tudományos pályára lépni és a népiskola IV. osztályának elvégzése után az előírt fölvételi vizsgát sikerrel leteszik. A Német-birodalom az újonnan meghódított nyugati és keleti területeken mindenütt rendszerezíti ezt az iskolát a népiskola tehetségesebb tanulói részére. Háború utánra az a terv, hogy az egész birodalomban felállítják ezt az iskolát „Volksschule der Leistungsfähigen“ címen.

Szenes Adolf.

LAPSZEMLE.

A Magyar Paedagogia. most megjelent 1942. évi 4—5. számának első nagyobb tanulmánya *Prohászka Lajos: A korszellem és a nevelői felelősség.* amely mint elnöki megnyitó a Magyar Paedagogiai Társaság 1943. februárjában tartott ünnepi nagygyűlésén hangzott el. Mélyen látó lélekkel mutat a háborús idők értékváltására, amely a nevelői munkára is kihat, sőt sokszor azt félretolni igyekezik. Pedig a jellem, amelynek kialakítását hiányosnak látták az iskolában, nem az izmok erejét, az idegek ellenálló képességét jelenti egyedül, vagyis »nem lehet lóerőkben kifejezni.« A katonai szellemű nevelés nem azonos a jellemneveléssel, annak csak egy része lehet. Az általános humán nevelés az, ami az örök emberi értékeket megőrzi és kifejleszti. Ezért a nevelőnek nem szabad rezignáltan visszavonulnia, hanem a kor szellemében megnyilvánuló tendenciákat meg kell nemesítenie. A mai technikai korszellem mellett, amely a háború után is uralkodó marad majd, hinni kell és hitet kell kelteni a szellemi felsőbbrendűség iránt. A nevelők mindenkor megértették a korszellemet, ehhez alkalmazkodni is tudtak, de most is meg kell maradnia annak a hitnek, hogy a nevelés az egyéniség tisztelete és a hagyomány tisztelete nélkül nem lehetséges.

A második nagyterjedelmű tanulmány *Jankovits Miklós: Iskolai nevelésügyi állapotrajzok.* A tanulmánynak a szerző által közölt vázlatja jó tájékozódást nyújt a munka szempontjairól, amely vázlatot adjuk a következőkben.

»I. 1. Kiinduló tétel: a növendék ismerete nélkül nem lehet nevelni a) sem egyes növendéket, b) sem osztályt, 2. A gyermek megismerésében alapvető jelentőségű a nevelés körülményeinek felderítése. Ezt kívánja: a) az eddigi lélektani vizsgálatoknak a növendék életkörülményei irányában való kiterjesztése, b) adott helyen és időpontban a nevelés sajátos feladatainak megállapítása, c) korunk egyik vezető elve: a szociális gondolat előretörése. II. 1. A nevelés körülményeinek összefoglalása: nevelésügyi állapotrajz. Eddigi kezdeményezések, irodalom. 2. A Fővárosi Pedagógiai Szeminárium Neveléslelektani Intézetének munkaterve az összes fővárosi népiskolák állapotrajzának előkészítésére; a kérdőív ismertetése. III. 1. Részlet a próbaképen

feldolgozott VIII., Mária Terézia-téri közs. gyakorló népiskola helyzetképéből a) számszerű adatok, b) grafikus ábrázolás. IV. 1. Miféle nyilvánvaló hasznot jelent az iskolai nevelésügyi állapotrajz a) tanítónak, vagy tanárnak, b) az igazgatónak és felügyelőnek, c) iskolafenntartó hatóságnak 2. Nevelésügyi állapotrajzok jelentősége a sajátos magyar nevelési rend és mód kialakulása szempontjából."

A Kisebb Közlemények sorában Terestyéni Ferenc az első tanulmány gondolatköréhez közeleső kérdéssel foglalkozik, »Szellem-ellenes-e a mai fiatalság?« Az ifjúság egy részében a szellemiek iránt való érdeklődés halványult, de teljesen nem szűnt meg. Kétségbeesni nincs ok, mert oktatási válság nem egyúttal szellemi válság is.

Kemény Ferenc értékes gondolatokat vet fel „Gondolatok és gondok a Kitűnőek Iskolája körül» címen, amelyek Zilahy Lajos terve nyomán keltek írójában. E gondolatok csoportjai: A tanulók és sorozásuk, a tanárok, tanítás és nevelés, épület, fenntartás, a jövő.

A mindig igen nagy értékű »Irodalom« ismertetőik után vegyes cím alatt Szenes Adolf ismerteti és méltatja dr. Udvarhelyi Károly kartársunknak idei bemutatóját »Földrajzi didaktikai kiállítás az állami polgári iskolai tanárképző főiskola gyakorló iskolájában» címen.

Magyar Tanítóképző. A folyóirat márciusi számában Grész Leo »A mennyiségletű házi feladatok vezetése, feladása, előkészítése és számonkérése» címen ismerteti eljárását és lépéseinek indokolását. Ha nem is tesszük magunkévá minden kicsiségben a tanulóknak adott utasításait (hány sor legyen az egyes leckék között, milyen számmal írják fel a feladat sorszámát, stb.), azonban a célszerű beosztás és egyéb szempontok következetes kivételének fontosságáról meg tud győzni. Eljárásában igyekszik kizárni azokat az okokat, amelyek miatt a külső forma nem megfelelő, vagy arra vezetnek, hogy a tanuló nem készíti el házi feladatait, illetve az iskolában másolja le azokat. Többek között szól arról, hogyan és mikor adja fel a feladatokat (egy jóhangú tanuló mondja be a feladatot, még pedig az óra elején), milyen feladatokat kell adni és hányat, (böcs mérséklet), miképpen ellenőrzi azokat (tanulók segítsége az ellenőrzésben). Az író elismeri, hogy nem ez az egyetlen helyes út; de nem lekicsinyelendő munka a tanári eljárásban.

Az áprilisi számban Molnár Oszkár »A gyakorló iskolai tanító« nehéz munkakörét ismerteti, amelynek anyagi elismerése a VII. fizetési osztálynál kimerül. Ennél szomorúbb helyzetben vannak a hasonló munkakört betöltő polgári iskolai tanárok, akik még az utolsó fokozat előtt sem kapnak semmi megkülönböztetést. A gyakorló iskolákban működő nevelők kettős és mindkét fokon megerőltetőbb munkát végeznek. A jelöltek akadályt jelentő beavatkozásán kívül sok energiát fogyaszt a helyes útra vezetés, másrészt többletmunkát jelent a jelöltek előkészítése. Cikkét érdemes volna teljes terjedelmében megőrkíteni folyóirat-szemlénk soraiban! Vincze Sándor »Az ifjúsági önképzőkör néhány időszzerű kérdése» címen szintén olyan nehéz kérdéseket érint, amelyek a mi iskoláinkat is érdekelheti. Keresi a módját, hogy a vajdúó önképzőköri életet miként lehetne virágzóvá tenni. Ennek